

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Leonardi Lessii E Societate Iesv Theologi. In D.
Thomam De Beatitudine. De Actibus HUMANIS. De
Incarnatione Verbi. De Sacramentis Et Censuris.
Prælectiones Theologicae Posthumæ**

Lessius, Leonardus

Lovanii, 1645

Art. 2. Vtrum Pœnitentia sit virtus specialis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72898](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72898)

dolet, quòd id, quod factum est, non sit inefficaci, postquam positum est esse factum; nam quòd hæc duo non possint simul stare, nullum est malum, nec materia doloris: sed quòd tale peccatum factum sit, cum tunc potuerit non fieri. Nec refert, quòd nunc impossibile sit, non esse factum; quia hoc per accidens est, & ex suppositione quâ supponitur esse factum: nam sine illâ suppositione potest absolute esse non factum: quare dolet de eo, quod absolute est possibile non esse factum, nempe quòd hoc peccatum sit commissum. Quomodo etiam damnati dolent de suâ damnatione, quamvis iam impossibile sit eam excutere: concipiunt enim illam tanquam olim euitabilem, & idè dolent tanquam de malo per se euitabili, quamvis & suppositione iam sit ineuitabile. Accedit, quòd iste dolor sit summè utilis, cum valeat ad compensandam peccati iniuriam, eiusque maculam & reatum abolendum, & reconciliationem impetrandam. Itaque etsi dolor iste sit inefficax, & inutilis vt faciat peccatum non esse commissum, & ad hoc non dirigatur; tamen utilis est ad illud defendendum, & ad omne eius malum sic abolendum, ac si commissum non esset: denique ad cauendum in futurum.

Quomodo damnati dolent de sua damnatione.

Vtilitas Pœnitentia.

3. Obiect. quòd Pœnitentia sit sine Charitate.

Solutio.

Obijciunt Tertiò: Id quòd est extra Charitatem, nihil est. 1. ad Corinthios 13. Sed pœnitentia est cum peccato, ac proinde extra Charitatem: ergo nihil est; ac proinde pœnitentia non est virtus.

Respondeo, Id quòd est sine Charitate, dicitur apud Apostolum nihil esse, quia est insufficiens ad vitam æternam, & potest homo cum eo damnari; qualia sunt fides, scientia mysteriorum, cognitio linguarum, prophetia, donum miraculorum, &c: hæc tamen plurimum profunt cum Charitate. Pari ratione pœnitentia ex Charitate proficiens plurimum prodest. Adde perfectam Pœnitentiam sine Charitate esse non posse; imperfectam autem disponere, & sensim adducere ad Charitatem; ac proinde virtus esse potest.

ARTICVLVS II.

Vtrum Pœnitentia sit virtus specialis?

Respondetur Affirmatiuè. Ratio est: quia in actu pœnitentiæ inuenitur specialis ratio honesti, scilicet perimere peccatum, & eiusque iniuriam compensare.

Quia actus præcipui Pœnitentiæ.

Notandum est Primò: Pœnitentiæ generatim acceptæ esse duos præcipuos actus, dolorem de peccato seu errore commissio, & voluntatem emendandi: quicumque enim facti alicuius pœnitentiâ ducitur, hos duos actus habet, etiam si consideret istud factum dumtaxat, vt est contra rectam rationem, aut contra bonum; vel propositum ipsius auctoris. Quòd si illud factum etiam consideretur, vt alteri iniuriosum, sic voluntas emendandi non solum includit respicientiam, id est, propositum cauendi in posterum, sed etiam propositum compensandi iniuriam. Iniuria enim censetur manere post factum, veluti læsio quædam alteri inflicta, donec vel condonetur, vel iusta satisfactione compensetur. Itaque ad emendationem criminis, seu vt crimen tollatur, necesse

est, interuenire compensationem, nisi fortè alterius condonatio præueniat; quod non fit in proposito.

Notandum Secundo: Peccatum dupliciter spectari posse: Primò, vt est contra propriam honestatem virtutis oppositæ; seu vt est contra rectam rationem. Secundo, quatenus est offensio Dei, id est, malum quoddam Dei, ipsum quodammodò lædens, & idcirco ipsum ad iracundiam, & inimicitiam prouocans. His positis:

Dico Primò: Dolere de peccato commissio, quatenus est cõtra proprium bonum virtutis oppositæ, non est opus specialis virtutis, sed illius contra quam est illud peccatum. Patet hæc Propositio: Quia sicuti vnaquæque virtus amat actus sibi consentientes, ipsæque delectatur, ita odit contrarios, ipsæque dolet: eadem enim inclinatione ferimur in aliquod bonum, & auersamur malum illi contrarium. Sic temperans dolet de actibus intemperatis, iustus de iniustus, humilis de superbis; & si ipse eos admisit, pœnitet eum admissorum. Pœnitere enim nihil addit supra rationem doloris, quàm respectum quemdam ad malum, vt à se commissum. Nam possumus dolere de omni malo, pœnitere autem tantummodò de malo à nobis admissio. Quare vnâ eademque virtute detestamur aliquod malum, de eo dolemus, & etiam pœnitemus, si illud à nobis commissum sit. Tantum enim differunt, vt genus & species; omne enim pœnitere est dolere; sed non contrà. Aduertendum autem est, Etsi talis dolor de peccato non sufficiat ad veram contritionem, sufficere tamen ad veram attritionem, sic, vt accedente Sacramento sufficiat ad iustificationem, vt docet Concilium Tridentinum, sessione 14. canone 4.

18 Dolere de peccato, vt est contra proprium bonum oppositæ virtutis, nõ est opus specialis virtutis.

Pœnitere & dolere quomodo differant.

Dico Secundo: Dolere de peccato, vt est offensio Dei, est actus Charitatis. Ita Scotus distinctione 14. quæstione 2.

19 Dolere de peccato, vt est offensio Dei, est actus Charitatis.

Probatur Primò: Quia, sicut Charitatis est velle Deo bonum, & gaudere de omni opere bono, quo ipsi obeditur, & honoratur; ita etiam Charitatis est, dolere de omni eo, quod quodammodò est malum ipsius; quale est omne opus, quo ipse quodammodò contemnitur, & inhonoratur: ergo, si tale aliquod opus ab homine committatur, Charitatis est pœnitere de illo. Secundo, Charitatis est dolere de peccato ad reconciliationem, id est, ad recuperandam amicitiam: atqui talis dolor pertinet ad perfectam Pœnitentiam: ergo Pœnitentia respectu huius actus non distinguitur à Charitate. Tertiò probatur ex Concilio Tridentino sessione 6. canone 6. vbi odium & detestationem peccati, quam vocat Pœnitentiam, docet prouenire ex dilectione Dei: censet ergo hunc actum Pœnitentiæ esse actum Charitatis.

Hic tamen Notandum est, vt quis de peccato suo doleat, seu pœniteat perfectè, expedire non tantum in genere peccatum considerare, vt est offensio Dei; sed particulares rationes, & malitias, ob quas Deum offendit, eiusque inimicitiam & iram contrahit. Est enim peccatum quiddam contemptus Dei, & iniuria, & inhonoratio, & inobedientia, & ingratiudo: omnes enim ista malitiæ sunt in omni peccato mortifero quodammodò formaliter distinctæ, & omnibus illis offenditur Deus. Itaque ob singulas meritò pœnitere debemus, non solum quatenus

Quæ malitiæ sint in quouis peccato mortali.

honestatis, & bono virtutis contrariæ aduersantur, sed etiam quatenus sunt quoddam malum Dei, ipsius offensuum.

12
Velle compensare iniuriam Deo per peccatum factam, cuius virtutis actus sit.

Dico Tertio: Velle compensare iniuriam Deo per peccatum irrogatam, & illam in se vindicare, videtur esse actus virtutis à Charitate, & à cæteris virtutibus particularibus distincte, excepta Religione, & Iustitiâ quadam erga Deum, de qua art. 3. Est ferè communis sententia Doctorum: D. Thomæ hoc loco, Bonauenturæ, Scoti, Richardi, dist. 14. & aliorum. Pro quo:

Debet fieri compensatio iniuriæ per peccatum facta.

Norandum est, per peccatum fieri iniuriam Deo, quatenus ipse contemnitur, & quodammodo spoliatur honore summi boni, & peccatori plus tribuitur, quam debeat. Vtrâque autem ratione debet fieri compensatio. Et quidem quatenus Deo fit iniuria, debet fieri compensatio dolore animi ad ipsum directo, confessione culpæ, & petitione veniæ. Cùm enim non possumus illam iniuriam efficaciter reparare, tenemur illam reparare saltem affectu, scilicet dolore animi, & signis huius affectus; scilicet accusatione nostri, & petitione veniæ. Quatenus autem peccator sibi iniuriam inducit, sic compensatio fit per vindictam, & quamdam sui punitionem; quæ fit contra naturalem voluntatis inclinationem; quamvis hæc etiam fiat ad compensationem iniuriæ in Deum commissa. Nunc

Probat conclusio.

Probat propositio: Caritas, aut alia virtus, non spectat in suo obiecto rationem honestatis, quæ est compensare iniuriam illatam: ergo est aliqua virtus distincta à Charitate, & à cæteris, quæ hanc honestatem spectet. Patet consequentia: nam ubicumque in obiecto est aliqua distincta ratio honestatis, ibi quoque debet esse distincta virtus.

13
1. Obiectio

Dices Primò, Hæc compensatio iniuriæ potissimum fit dolore peccatorum: atqui hic dolor est actus Charitatis: ergo velle compensare iniuriam, est actus Charitatis.

Soluitur.

Respondeo Negando Consequentiam: Quia actus, quo fit compensatio iniuriæ, non necessario elicitur ab eadem virtute, à quâ procedit voluntas compensandi iniuriam; vt patet in Christo, qui omnium virtutum actionibus satisfecit pro nobis, cùm tamen voluntas satisfaciendi, seu compensandi iniuriam Deo illatam, fuerit actus vnus virtutis. Pari ratione, actiones quibus nos satisfacimus hominibus, & compensamus, vel vindicamus iniurias, non eliciuntur immediatè à virtute Iustitiæ, sed à potentijs motiuis, quæ in membris resident. Et ratio est, quia id, quo fit compensatio iniuriæ, est obiectum Iustitiæ, & actus eius imperatus, non elicitus: per hunc enim fit æqualitas, non per actum elicitum: vnde potest esse alterius virtutis, quàm Iustitiæ.

2. Obiectio

Dices Secundò: Voluntas compensandi iniuriam potest proficisci à Charitate: nam Charitatis est velle tollere peccatum, quatenus malum est, & iniuria: ergo hic actus non debet assignari alteri virtuti, quàm Charitati.

Soluitur.

Respondeo Negando Consequentiam: Nam hinc solum sequitur voluntatem compensandi iniuriam, posse imperari à Charitate. Charitatis enim est immediatè velle delere peccatum, quatenus est offensio Dei: sed quia hoc fieri non potest, nisi interuentu alicuius compensationis,

imperat Caritas Iustitiæ, seu illi virtuti, cuius est instaurare æqualitatem, vt velit compensare, & ipsa voluntas compensandi imperat actum, quo fit compensatio, scilicet dolorem de peccato directum ad personam offensam. Possunt enim virtutes sibi vicissim imperare ad consequendum suos proprios fines. Sic affectus Temperantiæ imperat orationem, vt impetret virtutem Temperantiæ, vel eius augmentum: & contrà, virtus Orationis, siue affectus Orationis imperat affectus Temperantiæ, vt Deum melius oret. Simili modo voluntas delendi peccata, vt est malum Dei, est actus Charitatis, & imperat voluntatem compensandi pro modulo hominis, quæ voluntas est actus cuiusdam Iustitiæ: & hæc rursus imperat alium actum Charitatis, qui est dolor de illo peccato. Simili modo vindicare iniuriam Dei continet propriam honestatem, quam non respicit Caritas, sed Iustitiâ quædam erga Deum.

Dico Quartò: Voluntas bene viuendi in posterum potest esse actus vel Charitatis, vel Obedientiæ, vel ex generali quodam affectu honesti, pro diuersa ratione, quâ voluntas mouetur ad hunc actum. Explicatur: Si quis enim proponat bene viuere, quia id placet Deo, sic est actus Charitatis: vult enim illud, quatenus est quoddam bonum Dei, ad quod immediatè inclinatur Caritas. Si autem id velit, vt ipse placeat Deo, siquæ eius amicus, sic est actus imperatus à charitate: Nam velle Deo placere, eique esse amicum, est actus Charitatis per modum intentionis, qui imperat alium actum, scilicet voluntatem bene viuendi; quæ voluntas potest esse elicitâ vel ab ipsa virtute Charitatis, vel ab alia, scilicet ab Obedientiâ, vel affectu honesti. Si autem proponat bene viuere, vt satisfaciatur præcepto diuino, sic est actus Obedientiæ. Si autem, vt saluus sit, est actus imperatus à virtute Spei, elicitus autem ab alia virtute. Si denique id proponat, quia id decet hominem Christianum, est actus cuiusdam affectus generalis ad honestum supernaturale.

Ex dictis patet, quia ratione virtus Pœnitentiæ sit virtus specialis distincta à cæteris, & quomodo non sit distincta. Si enim accipiatur Pœnitentia, quatenus eius actus est dolere de peccato, vt est contra proprium bonum virtutis, sic non distinguitur à singulis virtutibus; quò fit vt attritio possit esse actus cuiusvis virtutis. Si autem accipiatur, quatenus eius actus est dolere de peccato, vt offendit Deum, sic non distinguitur à Charitate. Si consideretur, vt eius actus est velle compensare iniuriam Deo illatam, siue perfectè siue imperfectè, sic non distinguitur à quadam virtute Iustitiæ erga Deum. Si denique consideretur, vt proponit emendationem, sic quoque non distinguitur à Charitate, vel ab Obedientiâ, vel ab affectu generali honesti, qui collectionem virtutum sequitur.

ARTICVLVS III.

Virum virtus Pœnitentia sit species Iustitiæ?

Respondetur, esse speciem Iustitiæ commutatiuæ.

Notan-